

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В.М. КОРЕЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЇ, БЕЗПЕКИ І ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ФРАНКФУРТСЬКИЙ ІНСТИТУТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ
(НІМЕЧЧИНА)
КЕЛЬНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (НІМЕЧЧИНА)
ІНСТИТУТ АВІАЦІЙНОГО, КОСМІЧНОГО ТА КІБЕРПРАВА
УНІВЕРСИТЕТ МАРІЇ КЮРІ-СКЛОДОВСЬКОЇ (ПОЛЬЩА)
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

МАТЕРІАЛИ

XV Міжнародної науково-практичної конференції

**«ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ВЕКТОР РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»**

21 лютого 2025 року

Київ 2025

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Жукорська Я. М., декан Факультету права та міжнародних відносин ДУ «КАІ», кандидат юридичних наук, доцент;

Юринець Ю. Л., заступник декана Факультету права та міжнародних відносин ДУ «КАІ», доктор юридичних наук, професор;

Макєєва О. М., завідувач кафедри теорії та історії держави і права Факультету права та міжнародних відносин ДУ «КАІ», кандидат юридичних наук, доцент;

Шапенко Л. О., завідувач кафедри конституційного і адміністративного права Факультету права та міжнародних відносин ДУ «КАІ», кандидат юридичних наук, доцент;

Лихова С. Я., завідувач кафедри кримінального права і процесу Факультету права та міжнародних відносин ДУ «КАІ», доктор юридичних наук, професор;

Вишинецька С. В., завідувач кафедри цивільного права і процесу Факультету права та міжнародних відносин ДУ «КАІ», доктор юридичних наук, професор;

Нецька Л. С., завідувач кафедри господарського, повітряного та космічного права Факультету права та міжнародних відносин ДУ «КАІ», кандидат юридичних наук, доцент;

Богатюк І. Г., директор навчального центру проблем повітряного та космічного права Факультету права та міжнародних відносин ДУ «КАІ».

Адреса редакційної колегії:

03058, Київ, проспект Любомира Гузара, 1, корп. 1, ауд. 458

Тел. (044) 406-79-71

e-mail: pravo@kai.edu.ua

Рекомендовано до друку

Вченою радою Юридичного факультету

(протокол від 20.01.2025 № 1)

Правова система України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану: [Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Державний університет «Київський авіаційний інститут», 21 лютого 2025 р.]. – Тернопіль: Вектор, 2025. – 574 с.

ISBN 978-966-310-8126-89-5

У збірнику висвітлено результати досліджень, які були апробовані на XV Міжнародній науково-практичній конференції «Правова система України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану».

Для науково-педагогічних працівників та аспірантів.

Опубліковані матеріали відбивають точку зору авторів, яка не завжди збігається з думкою редакційної колегії.

Відповідальність за зміст, точність цитувань несуть автори.

Тексти друкуються в авторській редакції.

Майстро Д.М., Офіцинська М.Б.	
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕСАНКЦІОНОВАНЕ ВТРУЧАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ.....	366
Максимович Д.В., Кривонос М.В.	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	368
Малицька Н.А.	
ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ ЩОДО ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ (ст. 438 КК УКРАЇНИ).....	372
Мердова О.М.	
ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ	376
Морозова О.М., Морозова Л.П.	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	379
Мусієнко А.В., Мусієнко В.В.	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ АБО ТКАНИН ЛЮДИНИ	381
Мусієнко А.В., Жук А.М.	
ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНИ.....	383
Олійничук Р.П.	
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	384
Панова О.О.	
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	387
Продан Т.В.	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	389
Процюк О.В., Калиновський Б.В.	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ.....	392

6. Боротьба з корупцією та некомпетентністю – сприяння прозорості, підзвітності та відповідальності чиновників.

Таким чином, формування громадянського суспільства та розвиток його інституцій є фундаментальним чинником становлення демократичної правової держави, здатної забезпечити стабільний розвиток і захист національних інтересів в тому числі інформаційної безпеки.

УДК 343.9(043.2)

Продан Т.В., к.ю.н., доцент
Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича,
м. Чернівці, Україна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Злочинність неповнолітніх є досить складною соціальною проблемою, яка потребує комплексної взаємодії між усіма суб'єктами протидії для досягнення ефективного результату. З огляду статистичних даних Генеральної прокуратури України простежується зростання рівня злочинності неповнолітніх протягом 2022-2024 років, а саме з 1291 до 1496 зареєстрованих кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми особами [1]. Однак на кінець даного періоду, порівнюючи його з 2023 роком (1638 кримінальних правопорушень), ми бачимо зниження злочинності неповнолітніх на 8,7%.

Проте реалії сучасного життя демонструють, що незважаючи на зниження рівня даного виду злочинності проблема злочинності неповнолітніх лише набуває нової гостроти. Так, адже в структурі злочинності неповнолітніх за ступенем суспільної небезпеки переважають тяжкі злочини (57%) [1], що свідчить про те, що даний вид злочинності є суспільно небезпечним явищем, яке потребує дієвих механізмів протидії.

Протидія злочинності неповнолітніх здійснюється відповідно на трьох рівнях: загально-соціальному, кримінологічному та індивідуальному. Об'єднуючим елементом механізму усіх рівнів є відповідне запровадження та реалізація різноманітних програм протидії злочинності серед неповнолітніх.

Ефективна реалізація програм можлива лише завдяки тісній співпраці між державними, місцевими та правоохоронними органами, а також за підтримки громадськості. В Україні є багато загальних програм, які включають профілактичні заходи, співпрацю із закладами освіти та соціальну підтримку неповнолітніх. Це програми, які охоплюють саме напрям «профілактики». Ми зупинимось більш детально на програмах, які

спрямовані на виправлення та ресоціалізацію неповнолітніх. Так, однією із таких програм є Програма відновного правосуддя для неповнолітніх. В Україні 22 липня 2024 року підписаний спільний наказ Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України та Офісу Генерального прокурора про затвердження програми відновного правосуддя за участю неповнолітніх, які є підозрюваними, обвинуваченими у вчиненні кримінального правопорушення [4]. До нинішнього наказу з 2019 року по 2023 рік діяв пілотний проєкт «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення».

Дана Програма, як і попередня, покликана забезпечити: впровадження відновного підходу щодо реагування на кримінальне правопорушення; ресоціалізацію неповнолітніх та зменшення впливу факторів ризику, які зумовлюють їх протиправну поведінку; запобігання вчиненню неповнолітніми повторного вчинення кримінальних правопорушень. Варто підкреслити, що нова Програма передбачає, що у ній можуть брати участь не лише неповнолітні підозрювані, а й неповнолітні обвинувачені. До того ж, у Програмі можуть брати участь не лише неповнолітні, які вперше вчинили кримінальні проступки та нетяжкі злочини, а й неповнолітні, які вчинили тяжкі злочини. Таке нововведення є досить актуальним, оскільки як вище ми зазначали, у структурі злочинності неповнолітніх переважають саме тяжкі злочини. А тому, надання можливості неповнолітнім взяти участь у Програмі дає їм шанс на виправлення та повернення до нормального життя. І як результат – це сприятиме зменшенню кількості вчинення повторних кримінальних правопорушень.

Також ми можемо виокремити цілий блок пробаційних програм для неповнолітніх суб'єктів пробації, які спрямовані на ресоціалізацію неповнолітніх засуджених до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі та звільнених від відбування покарання з випробуванням [3]:

1. Програма «Зміна прокримінального мислення». Орієнтована на зміну кримінальних переконань та моделей поведінки. А саме включає розвиток та підтримку у неповнолітнього навичок конструктивного та критичного мислення, планування та постановки цілей, а також сприяння засвоєнню соціально прийнятних моделей поведінки. Дана програма складає 10 занять (індивідуальні та групові), під час яких розвиваються навички критичного мислення, планування, прогнозування наслідків своїх вчинків.

2. Програма «Подолання агресивної поведінки». Спрямована на формування у неповнолітніх осіб навичок самоконтролю та регуляції психоемоційних станів, управління гнівом та агресією, розвиток ефективних стратегій взаємодії, а також виховання готовності

дотримуватись соціально прийнятних норм та ненасильницьких моделей поведінки. Дана програма включає 11 занять, що допомагають сформувати навички контролю емоцій, конструктивного вирішення конфліктів та відповідальної поведінки.

3. Програма «Попередження вживання психоактивних речовин». Орієнтована на профілактику вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів тощо. Дана програма охоплює 12 занять, які спрямовані на усвідомлення неповнолітніми особами ризиків вживання психоактивних речовин, формування у них навичок самоконтролю, аналіз ними провокуючих факторів та альтернативних способів задоволення потреб.

З вищенаведеного ми робимо висновок, що дані програми спрямовані на формування у неповнолітніх суб'єктів пробації соціально прийнятних ціннісних орієнтацій та встановлення у них позитивних соціальних зв'язків, запобігаючи вчиненню ними рецидиву.

Ще одну програму, яку варто виокремити – це Програма «Формування життєвих навичок у неповнолітніх засуджених» [2]. Участь засуджених неповнолітніх осіб у реалізації даної програми спрямована на корекцію їх соціальної поведінки під час відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Програма є складовою частиною процесу виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.

Метою даної Програми є досягнення позитивних змін у поведінці неповнолітніх засуджених (зміна світогляду); формування у них соціально-корисних навичок, необхідних для успішної адаптації в суспільстві після звільнення; виховання законослухняної, соціально відповідальної особистості.

Реалізації даної Програми проводиться соціально-психологічною службою спеціальної виховної установи та виправної колонії мінімального та середнього рівнів безпеки, в яких створені сектори для відбування покарання засудженими неповнолітніми у взаємодії з іншими структурними підрозділами виховної (виправної) колонії із залученням державних та громадських організацій.

Таким чином, завдяки спільній взаємодії органів на усіх рівнях протидії злочинності неповнолітніх можлива ефективна реалізація даних програм, які сприяють виправленню та ресоціалізації неповнолітніх осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Існування таких програм – це перший крок на шляху до зниження суспільної небезпеки кримінальних правопорушень, які вчиняють неповнолітні і в цілому до зменшення рівня даного виду злочинності.

Література

1. Генеральна прокуратура України. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 25.01.2025).
2. Положення про програму диференційованого виховного впливу на засуджених «Формування життєвих навичок у неповнолітніх засуджених»: Наказ Міністерства юстиції України від 07 верес. 2021 р. № 3157/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1179-21#Text> (дата звернення: 27.01.2025).
3. Про затвердження пробаційних програм для неповнолітніх суб'єктів пробації: Наказ Міністерства юстиції України від 11 черв. 2018 р. № 1797/5. URL: <https://www.probation.gov.ua/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8/> (дата звернення: 25.01.2025).
4. Програма відновного правосуддя за участю неповнолітніх, які є підозрюваними, обвинуваченими у вчиненні кримінального правопорушення: Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Офісу Генерального прокурора від 22 лип. 2024 р. № 2176/5/501/176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1116-24#Text> (дата звернення: 27.01.2025).

УДК 343.233(043.2)

Процюк О.В., к.ю.н., доцент,
Калиновський Б.В., д.ю.н., професор,
Інститут Управління державної охорони України
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ

Станом на сьогодні в Україні задокументовано понад сто сорок тисяч випадків, які стосуються вчинення воєнних злочинів. Точне встановлення осіб, відповідальних за вчинення цих протиправних дій, залишається надзвичайно складним завданням, а в окремих випадках – практично неможливим. Особливі перешкоди виникають у процесі ідентифікації суб'єктів, які, перебуваючи на значній відстані, здійснювали або продовжують здійснювати злочинні удари по цивільній інфраструктурі України, її населеним пунктам, об'єктам енергозабезпечення тощо. У зв'язку з цим більш досяжною метою вбачається виявлення керівників військових формувань або інших посадових осіб, на яких покладено обов'язок контролювати дії підлеглих, і їх притягнення до юридичної відповідальності за невиконання чи неналежне виконання обов'язків з контролю за підлеглими [1].